

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ ІМЕНІ ГЕРОЇВ ЧОРНОБИЛЯ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Факультет цивільного захисту

Кафедра психології діяльності в особливих умовах

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПСИХОЛОГІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

за освітньо-професійною програмою «Пожежна безпека»
циклу загальної обов'язкової підготовки
за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
галузі знань 26 «Цивільна безпека»
спеціальності 261 «Пожежна безпека»

Рекомендовано кафедрою психології
діяльності в особливих умовах
на 2024-2025 навчальний рік.
Протокол від 27.08.2024, №2

Силабус розроблено відповідно до Робочої програми
навчальної дисципліни «Психологія професійної діяльності»

2024 рік

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

1. Анотація

Навчальна дисципліна «Психологія професійної діяльності» для підготовки здобувачів за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти спеціальності 261 «Пожежна безпека» спрямована на формування, підтримку та розвиток у здобувачів професійно важливих якостей, психологічної готовності до професійної діяльності в екстремальних умовах та актуалізації їх особистісного потенціалу.

Вивчення дисципліни сприятиме засвоєнню здобувачами системи основних понять психології професійної діяльності, розвитку їх здатності до самостійного оволодіння психологічними знаннями, формуванню навичок творчого мислення та здатності до професійного саморозвитку.

2. Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Мохнар Людмила Іванівна, доцент кафедри психології діяльності в особливих умовах факультету цивільного захисту, кандидат педагогічних наук
Контактна інформація	м. Черкаси, вул. Онопрієнка, 8, кабінет 234. Номер телефону: 096 452 31 08
E-mail	mokhnar_liudmyla@chipb.org.in
Наукові інтереси	Стосуються проблематики психологічного забезпечення професійної діяльності, психологічного захисту населення в умовах надзвичайних ситуацій.
Професійні здібності	Організаційні та комунікативні якості; навички навчання та викладання; навички організації освітнього процесу та наукової діяльності
Наукова діяльність за освітнім компонентом	Кандидат педагогічних наук за спеціальністю 13.00.07 «Теорія та методика виховання». Автор та співавтор 2 колективних монографій, понад 50 наукових публікацій у вітчизняних та міжнародних виданнях, в тому числі періодичних наукових виданнях, які індексуються в міжнародних наукометричних базах Index Copernicus International.

3. Час та місце проведення занять з дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на

сайті інституту (<https://chipb.dsns.gov.ua/ua/Osvitnya-diyalnist.html>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щовівторка кожного місяця з 14.00 до 15.00 в кабінеті № 234. У разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

4. Мета вивчення дисципліни

Формування, підтримку та розвиток у здобувачів професійно важливих якостей, психологічної готовності до професійної діяльності в екстремальних умовах та актуалізації їх особистісного потенціалу.

5. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти	
	очна (денна)	заочна (дистанційна)
Статус дисципліни	Загальна обов'язкова	
Навчальний рік	2024-2025	
Семестр	8-й	
Обсяг дисципліни:		
в кредитах ЄКТС	3	3
кількість модулів	1	1
загальна кількість годин	90	90
Розподіл часу за навчальним планом:		
лекції (годин)	14	8
семінарські, практичні (годин)	30	2
самостійна робота (годин)	44	80
Індивідуальні завдання	Курсова робота	
Форма підсумкового контролю	Залік	

6. Передумови для вивчення дисципліни

Пререквізити: філософія, підготовка з надання домедичної допомоги

Постреквізити: переддипломна практика.

7. Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньої програми «Пожежна безпека» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

– Досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Програмні результати навчання	Абревіатура
Проводити візуальну діагностику постраждалого, попередити можливі ускладнення, що становлять небезпеку для життя, використовувати засоби надання домедичної допомоги.	ПРН 18
Застосовувати невербальні методи спілкування; здійснювати пошук нової інформації; навчати працівників об'єкту і населення з питань забезпечення пожежної безпеки; проводити заняття з особовим складом підрозділу; доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід у сфері професійної діяльності.	ПРН 22
Передбачати екологічно-збалансовану діяльність, необхідний рівень індивідуальної безпеки та психічного здоров'я у разі виникнення типових небезпечних подій.	ПРН 24

– формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності	Абревіатура
Навички міжособистісної взаємодії.	ЗК 7
Здатність працювати як в команді, так і автономно.	ЗК 8

8. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Загальні засади психології професійної діяльності Змістовий модуль 1. Психологічні особливості професійної діяльності персоналу ДСНС України

Тема №1. Теоретико – методологічні засади психології професійної діяльності

Психологічні основи діяльності людини. Предмет психології професійної діяльності. Шляхи розвитку професійної діяльності. Екстремальні, субекстремальні та особливі умови діяльності. Психологічна готовність до діяльності в екстремальних умовах в умовах воєнного стану.

Література: [Баз.: 5, 7, 9. Доп.: 1, 12].

Тема №2. Професійна соціалізація особистості. Індивідуально-типологічні особливості професійної діяльності

Професійна соціалізація, професійне становлення та професійна ідентичність особистості. Розвиток особистості в процесі професійного становлення. Кризи професійного становлення. Індивідуально-типологічні особливості особистості та їх вплив на професійну діяльність в умовах воєнного стану.

Література: [Баз.: 1, 7, 9. Доп.: 1, 4, 5, 7, 8].

Тема №3. Психологічна характеристика групи та міжгрупової взаємодії

Психологічна характеристика групи як структурного елементу організації. Колектив підрозділу та його характеристики. Чинники, що впливають на ефективність роботи підрозділу в умовах воєнного стану.

Література: [Баз.: 4, 5, 7. Доп.: 1, 5, 11].

Тема №4. Етичні та моральні аспекти професійної діяльності

Соціально-психологічний клімат: роль та значення у функціонуванні підрозділу служби цивільного захисту. Конфлікти в колективі: виникнення, причини, типи, профілактика, шляхи вирішення. Культура та етика міжособистісної взаємодії у професійній діяльності.

Література: [Баз.: 4, 6, 8. Доп.: 1, 8, 10].

Тема №5. Соціально-психологічні засади керівництва та лідерства

Характеристика основних понять: лідерство та керівництво. Керівництво та лідерство: спільні та відмінні риси. Характеристика стилів управління. Особистість лідера: індивідуальна траєкторія розвитку у професійній діяльності.

Література: [Баз.: 2, 4, 6. Доп.: 3, 4, 8, 9].

Тема №6. Проблема прийняття групового рішення у професійній діяльності

Індивідуальні та групові рішення. Групове завдання. Аналіз якості групових рішень. Групові деформації. Етапи прийняття рішення у професійній діяльності.

Література: [Баз.: 6, 8. Доп.: 3, 9, 10].

Тема №7. Професійне вигорання, його наслідки та профілактика

Поняття професійного вигорання та його розуміння в МКХ. Ознаки професійного вигорання особистості. Причини професійного вигорання фахівців служби цивільного захисту. Індивідуально-психологічні особливості та вміння, що допомагають уникнути професійного вигорання. Способи подолання професійного вигорання.

Література: [Баз.: 3, 4, 5, 7. Доп.: 1, 4, 5, 7, 8, 12].

Підсумкова модульна робота 1.

Залік.

Модуль 2. Курсова робота

Змістовий модуль 2. Виконання та захист курсової роботи

Тема КР 1. Розробка завдання курсової роботи.

Література: [Баз.: 6, 8. Доп.: 1, 4, 5, 7, 8].

Тема КР 2. Виконання курсової роботи.

Література: [Баз.: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8. Доп.: 2, 3, 5, 7, 9, 10].

Тема КР 3. Захист курсової роботи.

Література: [Баз.: 5, 6. Доп.: 1, 4, 5, 7, 8].

9. Розподіл дисциплін у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять

Назви змістових модулів і тем	Очна (денна) форма				
	Кількість годин				
	у тому числі				
	Усього	лекції	семінари (практичні) заняття	самостійна робота*	Поточний контроль
Модуль 1. Загальні засади психології професійної діяльності					
Змістовий модуль 1. Психологічні особливості професійної діяльності персоналу ДСНС України					
Тема №1. Теоретико – методологічні засади психології професійної діяльності	8	2	4	2	опитування, письмові завдання, індивідуальна робота
Тема №2. Професійна соціалізація особистості. Індивідуально-типологічні особливості професійної діяльності.	8	2	4	2	опитування, письмові завдання, індивідуальна робота
Тема №3. Психологічна характеристика групи та міжгрупової взаємодії	8	2	4	2	опитування, письмові завдання, індивідуальна робота, СПП
Тема №4. Етичні та моральні аспекти професійної діяльності	8	2	4	2	опитування, письмові завдання, індивідуальна робота, НТК
Тема №5. Соціально-психологічні засади керівництва та лідерства	8	2	4	2	опитування, письмові завдання, індивідуальна робота
Тема №6. Проблема прийняття групового рішення у професійній діяльності	8	2	4	2	опитування, письмові завдання, індивідуальна робота
Тема №7. Професійне вигорання, його наслідки та профілактика	8	2	4	2	опитування, письмові завдання

Підсумкова модульна робота	2	-	2	-	-
Залік	2	-	2	-	-
Разом за модуль 1	60	14	32	14	-
Модуль 2. Курсова робота					
Змістовий модуль 2. Виконання та захист курсової роботи					
КР 1. Розробка завдання курсової роботи.	10			10	Індивідуальне завдання
КР 2. Виконання курсової роботи.	10			10	Індивідуальне завдання
КР 3. Захист курсової роботи.	10		2	8	Індивідуальне завдання
Разом за модуль 2.	30		2	28	

Назви змістових модулів і тем	Заочна (дистанційна) форма				
	Кількість годин				
	у тому числі				
	Усього	лекції	семінари (практичні) заняття	самостійна робота*	Поточний контроль
Модуль 1. Загальні засади психології професійної діяльності					
Змістовий модуль 1. Психологічні особливості професійної діяльності персоналу ДСНС України					
Тема №1. Теоретико – методологічні засади психології професійної діяльності				8	опитування, письмові завдання, індивідуальна робота
Тема №2. Професійна соціалізація особистості. Індивідуально-типологічні особливості професійної діяльності.				8	опитування, письмові завдання, індивідуальна робота
Тема №3. Психологічна характеристика групи та міжгрупової взаємодії		2		8	опитування, письмові завдання, індивідуальна робота, СПП
Тема №4. Етичні та моральні аспекти професійної діяльності		2		8	опитування, письмові завдання, індивідуальна робота, НТК
Тема №5. Соціально-психологічні засади керівництва та лідерства		2		8	опитування, письмові завдання, індивідуальна робота
Тема №6. Проблема прийняття групового рішення				5	опитування, письмові завдання, індивідуальна робота

Тема №7. Професійне вигорання, його наслідки та профілактика		2		5	опитування, письмові завдання
Підсумкова модульна робота	2	-	2	-	-
Залік	2	-	2	-	-
Разом за модуль 1	60	8	2	50	
Модуль 2. Курсова робота					
Змістовий модуль 2. Виконання та захист курсової роботи					
КР 1. Розробка завдання курсової роботи.	10			10	Індивідуальне завдання
КР 2. Виконання курсової роботи.	10			10	Індивідуальне завдання
КР 3. Захист курсової роботи.	10			10	Індивідуальне завдання
Разом за модуль 2.	30	-	-	30	-
ВСЬОГО	90	8	2	80	-

* Примітка: самостійна робота здійснюється за методичними рекомендаціями щодо організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Психологія професійної діяльності».

10. Орієнтовна тематика індивідуальних завдань

Індивідуальні завдання можуть виконуватись здобувачами як під час семінарських занять, так і під час самостійної роботи. Формами виконання індивідуальних завдань є: написання рефератів, есе, дайджесту, аналітичного огляду, аналізу практичних та проблемних ситуацій, підготовка результатів власних досліджень та ін.

Тематика індивідуальних занять, що наведена у програмі є орієнтовною. Здобувачам надається право вільного вибору теми індивідуальної роботи, що повинна відповідати таким критеріям як: актуальність та відповідність завданням навчальної дисципліни.

Детальний опис форм, вимоги до виконання та критерії оцінювання індивідуальних завдань здобувачів викладені у методичних вказівках до виконання індивідуальних завдань здобувачів вищої освіти.

Особливим індивідуальним завданням з дисципліни є курсова робота. Вимоги, тематика та критерії оцінювання щодо якої наведені у методичних вказівках до курсової роботи з дисципліни “Психологія професійної діяльності”.

1. Роль емоційних станів у професійній діяльності персоналу ДСНС України.

2. Значення вольових процесів психіки рятувальників в умовах гасіння пожежі, ліквідації наслідків аварії, надзвичайної ситуації під час війни.

3. Основні психічні стани та реакції, що виникають у персоналу ДСНС України в екстремальних ситуаціях службової діяльності, зумовлених війною.

4. Негативні особистісні наслідки екстремальних перевантажень.

5. Постекстремальні функціональні порушення психічної діяльності.

6. Класифікація екстремальних ситуацій, що виникають у діяльності персоналу ДСНС України та їх психологічний аналіз.

7. Психологічні особливості суб'єкта у розвитку професійного стресу та посттравматичних стресових порушень.

8. Фактори впливу на якість дій персоналу ДСНС України в умовах бойових дій.

9. Аналіз сучасних досліджень основних факторів, що призводять до розвитку синдрому «вигорання» серед осіб, професійна діяльність яких відбувається в екстремальних умовах діяльності, зумовлених війною.

10. Індивідуальні психологічні реакції персоналу ДСНС України на комплекс факторів надзвичайної ситуації.

11. Позитивні та негативні психічні реакції рятувальників в екстремальних ситуаціях.

12. Оцінка професійного стресу та посттравматичних стресових порушень, що виникають у персоналу ДСНС України при виконанні задач в умовах екстремальної ситуації.

13. Діагностика посттравматичних стресових порушень у рятувальників.

14. Професіографічний опис діяльності начальників караулів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України.

15. Професіографічний опис діяльності рятувальників Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України.

16. Соціально-психологічні причини травматизму і загибелі працівників ДСНС України.

17. Проблеми професійної та функціональної надійності персоналу ДСНС України.

18. Проблеми адаптації до умов професійної діяльності персоналу ДСНС України.

19. Адаптація та її значення в системі психологічного забезпечення діяльності в екстремальних умовах.

20. Пристосування і адаптація як форма стійкості психіки рятувальника в екстремальних умовах діяльності.

21. Психологічні аспекти безпеки рятувальника в умовах екстремальної ситуації.

22. Можливі варіанти стереотипних форм поведінки персоналу ДСНС України в умовах екстремальної ситуації.

23. Психологічні характеристики індивідуальної успішності персоналу ДСНС України при виконанні задач в умовах надзвичайної ситуації.

24. Прогнозування ступеня успішності виконання персоналом ДСНС України службових задач та можливого розвитку професійного стресу.

25. Помилкові дії персоналу ДСНС України у залежності від їх індивідуальних особливостей.

26. Соціально-психологічне забезпечення професійної адаптації персоналу ДСНС України.

27. Вплив емоційної напруги на цілеспрямовану поведінку у ризиконебезпечній ситуації персоналу ДСНС України.

28. Організація психологічного забезпечення службової діяльності персоналу ДСНС України.

29. Особливості профорієнтаційної роботи в ДСНС України.

30. Система професійно-психологічного відбору в ДСНС України.

31. Психологічне супроводження професійної діяльності персоналу ДСНС України, після виконання професійних завдань на місці ракетно-артилерійських обстрілів.

32. Загальна психологічна підготовка персоналу ДСНС України у взаємозв'язку з морально-вольовою, фізичною, пожежно-тактичною та бойовою підготовками.

33. Спеціальна психологічна підготовка персоналу ДСНС України до певних видів професійної діяльності.

34. Професійно-психологічна підготовка начальницького складу ДСНС України до керування підрозділами.

35. Психологічна підготовка керівників до управління в складних умовах.

36. Формування соціально-психологічної стійкості пожежно-рятувального підрозділу.

37. Психологічне забезпечення ефективної діяльності персоналу ДСНС України в екстремальних умовах.

38. Роль психолога та керівного складу в організації психологічної підготовки персоналу ДСНС України.

39. Сучасні психолого-педагогічні технології розвитку професійно важливих якостей персоналу ДСНС України.

40. Проблеми перевірки й оцінки екстремальної психологічної підготовленості персоналу ДСНС України.

11. Форми та методи навчання і викладання

Вивчення навчальної дисципліни реалізується **в таких формах:** навчання заняття за видами, виконання індивідуальних завдань, консультації, контрольні заходи, самостійна робота.

В навчальній дисципліні використовуються **такі методи навчання і викладання:**

– методи навчання за джерелами набуття знань: словесні методи навчання (лекція, пояснення, бесіда, інструктаж); наочні методи навчання (ілюстрація, демонстрація, спостереження); практичні методи навчання

(практична робота, виїзні заняття);

– методи навчання за характером логіки пізнання: аналітичний; синтетичний; індуктивний; дедуктивний;

– методи навчання за рівнем самостійної розумової діяльності тих, хто навчається: проблемний виклад; частково-пошуковий; дослідницький;

– інноваційні методи навчання: робота з навчально-методичною літературою та відео метод; навчання з використанням технічних ресурсів; інтерактивні методи; методи організації навчального процесу, що формують соціальні навички;

– науково-дослідна робота;

– самостійна робота.

12. Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: залік, написання курсової роботи, стандартизовані тести, наскрізні та командні проекти, аналітичні звіти, реферати, есе, презентація власних досліджень, виконання практичних завдань на психолого-тренувальному комплексі, смузі психологічної підготовки, участь у тактико-спеціальних навчаннях.

13. Критерії оцінювання

Оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни здійснюється за 100-бальною шкалою. Відповідність 100-бальної шкали оцінювання іншим шкалам оцінювання наведена в таблиці.

Таблиця відповідності 100-бальної шкали оцінювання іншим шкалам оцінювання

100-бальна шкала	Шкала ЄКТС	4-бальна шкала
90–100	A	відмінно
80–89	B	добре
65–79	C	
55–64	D	задовільно
50–54	E	
35–49	FX	незадовільно

14. Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль результатів навчання здобувачів освіти проводиться у формі: фронтального та індивідуального опитування,

виконання письмових завдань, практичних завдань на смузї психологічної підготовки та навчально-тренувальному комплексі, проектної роботи тощо.

Підсумковий контроль проводиться у формі підсумкової модульної роботи, заліку, написання курсової роботи.

15. Розподіл та накопичування балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Вид навчальних занять	Кількість навчальних занять	Максимальний бал за вид навчального заняття	Загальна максимальна сума балів за видами занять
Модуль 1	І. Поточний контроль		
	Лекції	7	0
	Семінари, (практичні заняття)	14-7тем	7*5
	Індивідуальні завдання	-	35
	ІІ. Підсумковий контроль		
ПМР	1	30	30
Разом за модуль 1			100

Модуль 2 (розподіл балів)			
Поточний контроль та самостійна робота			Сума балів
Змістовий модуль 2			
КР 1	КР 2	КР 3	100
до 10	до 60	до 30	

Примітка: за виконання творчих робіт з навчальної дисципліни здобувачу можуть нараховуватися додаткові, заохочувальні бали. Сума заохочувальних балів не має перевищувати 20. Максимально можлива сума підсумкової оцінки з дисципліни (з урахуванням додаткових заохочувальних балів) – 100 балів. Види творчих робіт та критерії щодо їх оцінювання наведені у методичних вказівках щодо виконання індивідуальних завдань здобувачів вищої освіти за спеціальністю 261 «Пожежна безпека» (розділ «Заохочувальне оцінювання»).

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми освітнього процесу:

– поточне оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять;

– оцінка (бали) за індивідуальну роботу;

– оцінка (бали) за виконання творчих робіт;

– підсумковий контроль успішності.

Поточний контроль проводиться на кожному семінарському

(практичному) занятті. Він передбачає оцінювання теоретичних знань та практичних умінь здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу).

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському (практичному) занятті у першому модулі дисципліни здійснюється в діапазоні від 0 до 5 балів:

5 балів – завдання виконане в повному обсязі, відповідь вірна, наведено переконливу аргументацію.

4 бали – завдання виконане частково, відповідь вірна, наведено недостатньо переконливу аргументацію.

3 бали – завдання виконане, але обґрунтування відповіді недостатнє, допущені незначні помилки.

2 бали – завдання виконане частково та допущені незначні помилки.

1 бал – завдання виконане частково, допущені значні помилки.

0 балів – завдання не виконане.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки.

Підсумкова модульна робота є складовою підсумкового контролю і здійснюється через проведення аудиторної письмової роботи під час проведення останнього семінарського заняття в межах окремого залікового модуля.

Кожен варіант підсумкової модульної роботи складається з трьох теоретичних запитань та одного ситуаційного завдання. Відповіді на поставленні завдання повинні відображати вільне володіння обсягом матеріалу, передбаченим програмою, зокрема, вміння застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, виявляючи особисту позицію що до них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні модульної роботи.

Підсумкова модульна робота оцінюється в діапазоні від 0 до 30 балів: теоретичні питання: вага одного правильно розв'язаного завдання становить 5 балів, максимальна кількість балів за правильне вирішення усіх теоретичних завдань становить 15 балів. Відповіді на поставленні завдання повинні відображати вільне володіння обсягом матеріалу, передбаченим програмою, зокрема, вміння застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, виявляючи особисту позицію що до них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Ситуаційне (творче) завдання: максимальна кількість балів за вирішення ситуаційного завдання становить 15 балів. При вирішенні даного завдання оцінюється особиста позиція на проблемну ситуацію (5 балів),

самостійність її вирішення (5 балів) та творчий підхід (5 балів).

Підсумковим контролем успішності з дисципліни є залік, який полягає в накопичувальній оцінці в балах із засвоєння здобувачами навчального матеріалу дисципліни на підставі результатів виконаних індивідуальних завдань, різних видів навчальних робіт на практичних заняттях, визначених робочою програмою.

Складання заліку здобувачами заочної форми навчання відбувається у формі захисту, виконаних ними самостійно індивідуальних завдань, виконання підсумкової контрольної роботи та виставлення підсумкових балів за навчальну дисципліну.

Окремим видом підсумкового контролю здобувачів є курсова робота, яка виконується з метою закріплення, поглиблення і узагальнення знань одержаних здобувачами за час навчання, та їх застосування до комплексного вирішення конкретного фахового завдання. Зміст завдань та вимоги до виконання курсової роботи наведено у методичних вказівках до виконання курсової роботи з дисципліни “Психологія професійної діяльності”.

Критерії оцінювання знань здобувачів на підсумковому контролі у формі курсової роботи (оцінюється від 0 до 100 балів).

Оформлення курсової роботи (від 0 до 10 балів): якість технічного оформлення курсової роботи, володіння стилем наукового викладу – до 5 балів; дотримання структури курсової роботи та правильність оформлення бібліографічного опису літературних джерел – до 5 балів.

Зміст курсової роботи (від 0 до 60 балів): відповідність змісту курсової роботи її назві, поставленій меті і завданням – до 10 балів; правильність визначення і оформлення методологічного апарату дослідження – до 10 балів; всебічність та глибина аналізу літературних джерел – до 10 балів; якість інтерпретації та аналізу отриманих результатів дослідження – до 10 балів; наявність пропозицій і практичних рекомендацій – до 10 балів; ступінь самостійності проведеного дослідження – до 10 балів.

Захист курсової роботи (від 0 до 30 балів): якість змісту доповіді, дотримання регламенту – до 10 балів; відповідність змісту доповіді та її якість – до 10 балів; правильність, повнота та аргументованість відповіді на запитання – до 10 балів.

Примітка: 1) максимальний бал за кожним критерієм оцінювання ставиться у випадку, якщо встановлено повну відповідність даного критерію курсової роботи чи процедури захисту відповідним вимогам.

2) нуль балів ставиться у випадку повного невиконання вимог до даного критерію у курсовій роботі чи процедурі захисту або встановлення фактів академічної недоброчесності;

3) проміжний бал ставиться тоді, якщо вимоги виконано частково або з помилками;

4) у випадку наявності грубих помилок, наприклад, відсутності самостійних висновків, порушень процедури дослідження чи обробки даних, відсутності аргументованих відповідей на запитання членів комісії

кількість балів за відповідним критерієм може бути знижена на третину.

У разі не згоди із результатом підсумкового контролю або порушенням процедури його проведення здобувач має право на їхнє оскарження. Порядок такого оскарження викладений у Положенні про організацію освітнього процесу в Національному університеті цивільного захисту України.

Оцінювання самостійної роботи. Результати самостійної роботи спеціально не оцінюються, але виявляються під час діагностики знань з навчальної дисципліни. Навчальний матеріал дисципліни, засвоєний у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль, передбачений робочим навчальним планом, разом з іншим навчальним матеріалом дисципліни і оцінюється за критеріями відповідного підсумкового контролю.

Оцінювання індивідуальних завдань здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті. Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних занять, навчальних практик/практичних занять, контролюється під час модульного та підсумкового контролів.

Оцінювання індивідуальних завдань з дисципліни здобувачів: денної форми навчання здійснюється в діапазоні від 0 до 10 балів, заочної – від 0 до 40 балів, і залежать від форми виконання індивідуального завдання, наприклад:

Реферат, доповідь:

3 бали – у роботі здобувачі правильно виокремили основні положення з різних джерел, логічно та структурно об'єднали їх, коротко проаналізували та зробили ґрунтовні узагальнюючі висновки. Дотримано усі вимоги щодо структурної побудови роботи. Робота містить список використаної літератури, що включає вітчизняні та іноземні літературні джерела;

2 бали – у роботі здобувачі в цілому правильно виокремили основні положення кожного з джерела, але не зробили їх відповідного аналізу та узагальнюючих висновків. Дотримано більшість вимог щодо структурної побудови роботи. Робота містить список використаної літератури, що складається лише з вітчизняних літературних джерел;

1 бал – у роботі здобувачі фрагментарно виокремили основні положення кожного з джерела, не зробили їх відповідного аналізу та узагальнюючих висновків. Не дотримано вимог щодо структурної побудови роботи. Список використаної літератури оформлений не вірно або відсутній;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлено факти академічної недоброчесності.

Підготовка огляду певної наукової проблеми/аналізу ситуації:

5 балів – робота виконана у повному обсязі із чітким дотриманням визначеної структури. Робота містить ґрунтовний аналіз, висновки та рекомендації з порушеної проблеми;

4 бали – робота виконана у повному обсязі із дотриманням визначеної

структури за виключенням деяких елементів. Робота містить аналіз, висновки та рекомендації з порушеної проблеми;

3 бали – робота виконана частково із дотриманням визначеної структури, що містить більшість необхідних елементів. Робота містить поверхневий аналіз, висновки та окремі рекомендації з порушеної проблеми;

2 бали – робота виконана частково. Структура роботи недотримана. Робота містить поверхневий аналіз, окремі висновки. Рекомендації з порушеної проблеми відсутні;

1 бал – робота виконана на рівні окремих фрагментів. Структура роботи недотримана. Робота містить поверхневий аналіз, висновки зроблені не вірно. Рекомендації з порушеної проблеми відсутні;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлено факти академічної недоброчесності.

Групова презентація: 3 бали – усі ідеї подані таким чином, що демонструють глибокі знання здобувачів про предмет дослідження і здатність мислити логічно. Тема презентації чітко визначена і добре розроблена. Презентація має зрозумілу і логічну структуру, організована. Дотримані прийняті норми культури презентації, автори творчо підійшли до її оформлення. Робота не переобтяжена текстом. Наявні гіперпосилання працюють коректно. Усі учасники групи беруть активну участь у висвітленні презентації;

2 бали – більша частина ідей подані таким чином, що демонструють значні знання здобувачів про предмет дослідження і здатність мислити логічно. Тема презентації доволі чітко визначена і задовільно розроблена. Презентація має зрозумілу і логічну структуру, у достатній мірі організована. Дотримані прийняті норми культури презентації. Робота дещо переобтяжена текстом, що ускладнює її сприйняття. Наявні гіперпосилання працюють. Переважна більшість учасників групи беруть участь у висвітленні презентації;

1 бал – більшість ідей у презентації виражені нечітко. Тема визначена нечітко і розроблена з помилками. Презентація має порушену структуру або взагалі її не має. Зустрічається багато порушень прийнятих норм культури проведення презентації. Окремі учасники групи або лише один з них може пояснити викладені ідеї;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлені факти академічної недоброчесності;

Проектна діяльність: 5 балів – робота виконана у повному обсязі на актуальну та практично значущу тему. Наявний творчий підхід до вирішення проблеми. У роботі правильно визначено об'єкт та предмет дослідження. Обґрунтовано використано доцільні методи. Містяться відповідні висновки з якісними і кількісними даними. Презентація проекту містить необхідний ілюстраційний матеріал, доповідач вільно орієнтується у поданому матеріалі, відповідає на поставлені запитання;

4 бали – робота виконана у повному обсязі на актуальну та практично

значущу тему. У роботі правильно визначено об'єкт та предмет дослідження. Доцільно використано методи. Містяться відповідні висновки. Презентація проекту містить необхідний ілюстраційний матеріал, доповідач орієнтується у поданому матеріалі, відповідає на поставлені запитання з незначними помилками;

3 бали – робота виконана. У роботі визначено об'єкт та предмет дослідження, що потребують уточнення. Доцільно використано методи. Містяться відповідні висновки. Презентація проекту містить ілюстраційний матеріал, дещо перевантажений текстом, доповідач переважно орієнтується у поданому матеріалі, відповідає на поставлені запитання з помилками.

2 бали – робота виконана частково. У роботі невірно визначено об'єкт та предмет дослідження. Використані методи переважно вжито доцільно. Містяться часткові висновки. Презентація проекту перевантажена текстом, доповідач слабо орієнтується у поданому матеріалі, відповідає на поставлені запитання з грубими помилками;

1 бал – робота виконана на рівні окремих фрагментів. У роботі невірно визначено об'єкт та предмет дослідження або вони відсутні. Використані методи недоцільні. Містяться часткові висновки. Презентація проекту відсутня, доповідач не орієнтується у поданому матеріалі;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлені факти академічної не доброчесності.

16. Перелік завдань для підготовки до модульної контрольної роботи

1. Проаналізуйте психологічні основи діяльності фахівців служби цивільного захисту.
2. Розкрийте предмет психології професійної діяльності.
3. Розкрийте методологічні принципи психології професійної діяльності.
4. Розкрийте методи дослідження психології професійної діяльності.
5. Проаналізуйте шляхи розвитку професійної діяльності фахівців служби цивільного захисту.
6. Розкрийте екстремальні, субекстремальні та особливі умови діяльності персоналу ДСНС України в умовах воєнного стану.
7. Дайте характеристику психологічної готовності фахівців служби цивільного захисту до діяльності в екстремальних умовах.
8. Охарактеризуйте поняття професійної соціалізації, професійного становлення та професійної ідентичності особистості.
9. Проаналізуйте особливості розвитку особистості в процесі професійного становлення.
10. Охарактеризуйте кризи професійного становлення фахівця служби цивільного захисту.

11. Розкрийте індивідуально-типологічні особливості особистості та їх вплив на професійну діяльність фахівців ДСНС України.

12. Дайте психологічну характеристику групи як структурного елемента організації.

13. Розкрийте особливості колективу підрозділу та проаналізуйте його характеристики.

14. Назвіть чинники, що впливають на ефективність роботи підрозділу в умовах воєнного стану.

15. Розкрийте роль та значення соціально-психологічного клімату у функціонуванні підрозділу служби цивільного захисту.

16. Проаналізуйте особливості виникнення, причини, типи конфліктів в колективі підрозділу цивільного захисту.

17. Розкрити технологію розв'язання конфлікту в підрозділі.

18. Проаналізувати форми, результати й критерії завершення конфліктів в підрозділі.

19. Проаналізувати дії керівника підрозділу цивільного захисту щодо аналізу конфліктної ситуації.

20. Розкрити роль керівника колективу в регулюванні конфліктів в підрозділі цивільного захисту.

21. Розкрийте особливості культури та етики міжособистісної взаємодії у професійній діяльності фахівців служби цивільного захисту.

22. Розкрийте характеристики понять лідерство та керівництво.

23. Проаналізуйте спільні та відмінні риси керівництва та лідерства.

24. Розкрийте характеристики стилів управління.

25. Проаналізуйте індивідуальну траєкторію розвитку у професійній діяльності фахівців служби цивільного захисту.

26. Розкрийте психологічні особливості групових завдань.

27. Здійсніть аналіз якості групових рішень.

28. Розкрийте поняття групових деформацій у професійній діяльності.

29. Розкрийте етапи прийняття рішення у професійній діяльності.

30. Проаналізуйте поняття професійного вигорання та його розуміння в МКХ.

31. Розкрийте ознаки професійного вигорання особистості у професійній діяльності.

32. Назвіть причини професійного вигорання фахівців служби цивільного захисту.

33. Розкрийте індивідуально-психологічні особливості та вміння, що допомагають уникнути професійного вигорання.

34. Назвіть способи подолання професійного вигорання фахівцями служби цивільного захисту.

35. Розкрийте сутність та зміст психологічного відновлення персоналу ДСНС України.

17. Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних завдань, попередня підготовка до семінарських та практичних занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.

2. Беззастережне дотримання під час занять правил безпеки, вимог охорони праці, санітарно-гігієнічних норм та протиепідемічних заходів.

3. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі освіти, які запізнилися на заняття, до заняття не допускаються).

4. Здобувачі освіти мають право на визнання результатів навчання з дисципліни, набутих у неформальній та/або інформальній освіті.

5. Здобувачі освіти мають право на оскарження результатів підсумкового контролю з дисципліни або процедури його проведення.

6. Здобувачі освіти мають право на самостійний вибір форм і проблематики індивідуальних завдань.

7. При виконанні індивідуальної роботи здобувачі освіти зобов'язані дотримуватись політики академічної доброчесності. У разі виявлення фактів порушення політики здобувачі несуть персональну відповідальність згідно із законодавством України та нормативними документами НУЦЗ України.

18. Рекомендовані джерела інформації

Нормативні документи

1. Освітньо-професійна програма «Пожежна безпека» підготовки здобувача на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти за спеціальністю 261 «Пожежна безпека». Черкаси: ЧШБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України.

Власні напрацювання

1. Mokhnar L.I. Professional stress and post-traumatic stress disorders arising in the staff of the state emergency service of Ukraine during the tasks performance in the conditions of an extreme situation. Achievements and prospects of modern scientific research: abstracts of III international scientific and practical conference (February 7-9, 2021) : Buenos Aires, 2021. С. 161-164.

2. Mokhnar L. I. Psychological peculiarities of professional responsibility of future specialists of the civil defence service. International journal of innovative technologies in social science. № 6 (27), September 2020. P. 4-7. (Журнал індексується БД Index Copernicus).

3. Мохнар Л.І. Комунікативна складова організації та здійснення антикризового управління. Вісник Національного університету оборони України. 2021. №1 (59). С. 63-71.

4. Mokhnar L. I. Psychological approaches of improvement of the efficiency of communication in the conditions of anticrisis management service. International journal of innovative technologies in social science. № 1 (29), 2021. P. 1-5. (Журнал індексується БД Index Copernicus).

5. Mokhnar L. I. Coping behaviour as the way to overcome stress of specialists of fire and rescue units of the state emergency service of Ukraine. Proceedings of the XXVI International Scientific and Practical Conference Social and Economic Aspects of Education in Modern Society. February 25, 2021. P. 28-31.

Базова література

1. Екстремальна психологія : підручник / за ред. О.В. Тімченка. К. : ТОВ «Август трейд», 2007. 502 с.
2. Коваль М.С. Дії підрозділів ДСНС України в умовах розвитку воєнного стану. Навчальний посібник. Львів : ЛУБЖД, 2023. 308 с.
3. Кокун О.М., Агаєв Н.А., Пішко І.О., Лозінська Н.С., Остапчук В.В. Психологічна робота з військовослужбовцями - учасниками АТО на етапі відновлення: Методичний посібник. Київ: НДЦ ГП ЗСУ, 2017. 282 с.
4. Протоколи надання психологічної підтримки та допомоги персоналу ДСНС та членам їх сімей: посібник / Кердивар В.В., Овсяннікова Я.О., Перелигіна Л.А., Платонов В.М., Похілько Д.С. Харків: Факт, 2024. 154 с.
5. Психологія діяльності в особливих умовах : навч.посіб. / за заг. ред. проф. М.А. Кришталя. Черкаси: видавець Третяков О.М., 2021. 120 с.
6. Психолого-корекційний практикум травм війни : навчальний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 396 с.
7. Розов В.І. Психологія екстремальних ситуацій. Київ : КНТ. 3-тє видання, 2024. 712 с.
8. Фомич М.В., Кришталь М.А., Мохнар Л.І., Дячкова О.М., Чередниченко Т.В. Сучасні форми та методи роботи психолога в кабінеті психологічного розвантаження персоналу ДСНС України: монографія. Черкаси: видавець Вовчок О.Ю., 2023. 198 с.
9. Фомич М.В., Мохнар Л.І. Екстрена психологічна допомога постраждалим внаслідок ракетного удару по ТЦ «Амстор» у місті Кременчуці. Вісник національного університету оборони України, 2023.

Допоміжна

1. Євсюков О.П. Психологічне прогнозування надійності діяльності працівників аварійно-рятувальних підрозділів МНС України : монографія. Харків : УЦЗУ, 2007. 288 с.
2. Збереження психічного здоров'я населення України в умовах війни: навч. посіб. / Н.Г. Іванова, Б.В. Михайлов, В.Д. Мішиєв та ін. Київ : НА СБУ, НУ ОЗУ ім. П.Л. Шупика, 7БЦ, 2024. 212 с.
3. Кодекс цивільного захисту України : закон України, 02.10.2012, № 5403-VI. URL: <http://surl.li/fiacab>.
4. Клименко І. В. Психологічні засади професійної підготовки поліцейських : монографія. Харків : Фоліо, 2018. 424 с.

5. Миронець С.О. Негативні психічні стани та реакції у працівників аварійно-рятувальних підрозділів МНС України в умовах надзвичайної ситуації : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.09 «Психологія діяльності в особливих умовах» . Харків, 2007. 21 с.
6. Орбан-Лембрик Л.Е. Основи психології управління : монографія. Івано-Франківськ : Плай, 2002. 426 с.
7. Особливості цивільного захисту в умовах воєнного конфлікту : колективна монографія / за ред. Р. Мугаверо, В. Андропова та М. Кустова. Харків-Рим. 2023. 238 с.
8. Оніщенко Н.В., Платонов В.М. Професіографічний аналіз діяльності піротехнічних підрозділів Державної служби України з надзвичайних ситуацій: монографія. Харків: ФОП Панов А. М., 2024. 144 с.
9. Приходько Ю.О. Психологічні чинники успішності професійної діяльності пожежних-рятувальників МНС України: дис. ... канд. психол. наук : 19.00.09 . Харків. 2008. 307 с.
10. Професіографічний аналіз діяльності начальників караулів оперативно-рятувальної служби цивільного захисту МНС України: монографія. Харків. Черкаси: видавець Ю. Чабаненко, 2011. 230 с.
11. Приходько Ю.О., Перелигіна Л.А. Психологічні чинники успішності професійної діяльності пожежних-рятувальників МНС України: монографія. Харків : НУЦЗУ, КП «Міська друкарня», 2012. 216 с.
12. Теорія і практика управління страхом в умовах бойових дій: методичний посібник. Київ : ЦУЛ, 2023. 92 с.
13. Титаренко Т.М. Соціально-психологічні технології відновлення особистості після травматичних подій. Київ : КНТ, 2023. 218 с.

Інформаційні ресурси

1. Екстремальна психологія : підручник / за ред. О.В. Тімченка. Київ : ТОВ «Август трейд», 2007. 502 с. URL: <http://surl.li/kjpdv>.
2. Кодекс цивільного захисту України : закон України, 02.10.2012 р., № 5403-VI. URL: <http://surl.li/fiacab>.
3. Наказ МВС України від 31.08.2017, № 747 «Про затвердження Порядку психологічного забезпечення в Державній службі України з надзвичайних ситуацій». URL: <https://cutt.ly/ITk0vqW>.
4. Особливості цивільного захисту в умовах воєнного конфлікту : колективна монографія / за ред. Р. Мугаверо, В. Андропова та М. Кустова. Харків-Рим. 2023. 238 с. URL: <http://surl.li/yxseel>.

Розробник:
доцент кафедри психології
діяльності в особливих умовах
кандидат педагогічних наук

Людмила МОХНАР